

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/1998 vp

Hallituksen esitys eräiden opetustointa koskevien ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta ja kumoamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä toukokuuta 1998 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 57/1998 vp eräiden opetustointa koskevien ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta ja kumoamisesta

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt hallituksen esityksen yhteydessä

- lakialoitteen 62/1997 vp (Marjatta Vehkaoja /sd ym.) laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 10 päivänä kesäkuuta 1997,
- lakialoitteen 119/1997 vp (Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.) laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 27 päivänä marraskuuta 1997 ja
- lakialoitteen 123/1997 vp (Erkki Partanen /sd ym.) laiksi lukioiden ja ammatillisten oppi-

laitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 26 päivänä marraskuuta 1997.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavana

- johtaja Heikki Mäenpää, hallitusneuvos Matti Lahtinen, hallitusneuvos Timo Lankinen ja neuvotteleva virkamies Leena Koskinen, opetusministeriö
- hallintojohtaja Kari Pitkänen ja opetusneuvos Ulla Numminen, Opetushallitus
- edunvalvontas sihteeri Kari Seppälä, Suomen Ammattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI ry
- puheenjohtaja Elinor Bradshaw, Suomen Lukiolaisten Liitto ry.

Lisäksi valiokunta on pyytänyt kirjalliset lausunnot työministeriöltä, Suomen Kansanopistoyhdistykseltä, Kotkan lyseon lukiolta ja Tornion liiketalouden ja tietotekniikan instituutilta.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITTEET

Hallituksen esitys

Vireillä oleva koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistus edellyttää muutoksia myös eräisiin

sellaisiin opetus- ja kulttuuritoimen sekä muiden hallinnonalojen lakeihin, joita ei ole sisällytetty eduskunnalle jo annettuihin esityksiin. Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia opintotukilakiin,

lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annettuun lakiin, ammattikorkeakouluopinnoista annettuun lakiin, ammatillisesta opettajankoulutuksesta annettuun lakiin, opetushallituksesta annettuun lakiin, teatteri- ja orkesterilakiin, kuntien kulttuuritoiminnasta annettuun lakiin, museolakiin, nuorisotyölakiin, työvoimapoliittisesta aikuis-koulutuksesta annettuun lakiin, kansanterveyslakiin ja valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annettuun lakiin. Lisäksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Opintotukilaissa säädettyä ammatillisen koulutuksen opintotukiaikaa koskevaa määritelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi asianomaista koulutusta koskevassa lainsäädännössä säädettyä koulutusaikaa. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten koulumatkatuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että koulumatkatukeen olisivat oikeutettuja myös ammatillisessa peruskoulutuksessa olevat aikuisopiskelijat. Nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain kumoamisen myötä uusia kokeiluja ei enää voitaisi käynnistää elokuun 1 päivän 1998 jälkeen. Käynnissä olevat ja viimeistään mainitusta päivästä käynnistyvät kokeilut jatkuisivat kokeilussa aloitetun koulutuksen päättymiseen saakka. Muut esitykseen sisältyviin lakeihin ehdote-

tut muutokset ovat luonteeltaan lähinnä tekniisiä.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1998.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa 62/1997 vp ehdotetaan, että vammaisten opiskelijoiden koulumatkatuki tulee järjestää samoin kuin muidenkin, ottaen kuitenkin huomioon vammaisten opiskelijoiden erityistarpeet. Laissa tulee turvata niiden vammaisten opiskelijoiden asema, jotka eivät voi vammansa tai terveydentilansa vuoksi ilman kohtuuttomia vaikeuksia käyttää julkisia kulkuneuvoja. Heille tulee korvata vammasta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset (esimerkiksi oman auton, taksin tai invataksin käyttö). Omavastuuosuuksien tulee vastata julkisen liikenteen taksaa samoin kuin muillakin opiskelijoilla.

Lakialoitteessa 119/1997 vp ehdotetaan, että koulumatkatukea laskettaessa otettaisiin huomioon myös sadan kilometrin ylärajan ylittämisestä aiheutuvat kustannukset yhdensuuntaisten matkojen osalta.

Lakialoitteessa 123/1997 vp ehdotetaan, että koulumatkatuen piiriin tulisivat myös aikuis-koulutuksessa olevat opiskelijat.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena. Valiokunta on päättänyt puoltamaan lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta toteaa, että kumottaessa nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annettu laki käynnissä olevat ja viimeistään 1.8.1998 käynnistyvät kokeilut jatkuvat kokeilussa aloitetun koulutuksen päättymi-

seen saakka. Siirtymäsäännösten mukaan kokeiluihin sovelletaan kumottavaa lakia. Valiokunta korostaa sitä, että kokeiluissa mukana oleville opiskelijoille ja koulutuksen järjestäjille tulee tehokkaasti tiedottaa opetukseen sovellettavista säädöksistä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. lakiehdotuksen 7 §. Valiokunta on mietinnössään 3/1998 vp ehdottanut hyväksyttäväksi lain ammatillisesta koulutuksesta. Valiokunnan tekemien muutosten johdosta lakiehdotuksen pykälänumerointi muuttui. Sen vuoksi valiokunta

on muuttanut 7 §:n 3 momentissa olevan viittauksen pykälänumerona.

2. lakiehdotuksen voimaantulosäännös. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annettua lakia (48/1997) ehdotetaan muutettavaksi ja nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annettu laki (391/1991) ehdotetaan kumottavaksi. Viimeksi mainitun lain nojalla käynnissä olevat ja viimeistään 1 päivänä elokuuta 1998 käynnistetyt kokeilut jatkuisivat kokeilussa aloitetun koulutuksen päättymiseen saakka. Tarkoituksena on, että nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilussa opiskelevien oikeudellinen asema ja opintososiaaliset edut säilyvät kokeilujen loppuun saakka ennallaan.

Uudessa koulutusta koskevassa lainsäädännössä ehdotetaan luovuttavaksi oppilaitoksiin perustuvasta sääntelystä. Näin ollen opiskelijoiden oikeuksia ja opintososiaalisia etuuksia, kuten lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatukea, ei voida sitoa siihen, että opiskelija opiskelee tietynlaisessa oppilaitoksessa. Uudessa lainsäädännössä mainitut oikeudet ja etuudet on sidottu määrättyihin tutkintoihin ja opintoihin.

Kumottavaksi ehdotetun nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain nojalla väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa suoritettavat tutkinnot ovat ammattikorkeakoulututkintoja, vaikka opetusta ei annetaakaan ammattikorkeakoulussa vaan ammatillisista oppilaitoksista koostuvissa väliaikaisissa ammattikorkeakouluissa. Nykyisin väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden

oikeus koulumatkatukeen määräytyy samojen perusteiden mukaisesti kuin ammatillisissa oppilaitoksissa ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevilla. Koska väliaikaisten ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden opintososiaaliisiin etuihin ei ole ollut tarkoitus tehdä aineellisia muutoksia, valiokunta ehdottaa 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 1 momenttia muutettavaksi.

Lain voimaantuloa koskevan muutosehdotuksen johdosta valiokunta on poistanut voimaantulosäännöksen 2 momentin toisen virkkeen.

Muut voimaantulosäännökset. Valiokunta on ehdottanut koululainsäädännön uudistamista koskevassa mietinnössään (SiVM 3/1998 vp), että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.1.1999. Koska tämä hallituksen esitys liittyy edellä mainittuun esitykseen, valiokunta on muuttanut kaikkien lakiehdotusten voimaantulosäännöksiä niin, että ehdotetut lait tulisivat voimaan 1.1.1999.

Aloitteet

Koska valiokunta on hyväksynyt lakiehdotukset hallituksen esityksen pohjalta, valiokunta ehdottaa lakialoitteet hylättäviksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotuksen hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoitteet 62/1997 vp, 119/1997 vp ja 123/1997 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki
opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 3 §:n 4 ja 5 kohta, 4 §:n 2 momentti ja 7 §:n 3 momentti,
sellaisena kuin niistä on 3 §:n 4 kohta laissa 260/1995, sekä
lisätään 7 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 49 ja 457/1997, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

3 ja 4 §
(Kuten HE)

7 §

Opintotukeen oikeuttava aika

mentissa tarkoitetuksi ajaksi. Lukiokoulutuksessa opintotukea voi saada enintään lukiolain 24 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi ajaksi.
(4 mom. kuten HE)

Ammatilliseen tutkintoon johtavassa koulutuksessa opintotukea voi saada enintään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 31 §:n 1 mo-

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.
(2 mom. kuten HE)

2.

Laki

lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lain (48/1997) nimike, 2 §, 4 §:n 2, 3 ja 5 momentti, 5 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti ja 13 § seuraavasti:

Laki
lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen
opiskelijoiden koulumatkatuesta

2, 4—7 ja 13 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999. (Poist.) Väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa ammattikorkeakoulututkintoa suorittavalla opiskelijalla on oikeus koulumatkatukeen samoin perustein kuin ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijalla.
(2 mom. kuten HE)

3.

Laki

nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

3 §
(Kuten HE)

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

4.

Laki

ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 13 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (255/1995) 13 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohta sekä 21 § seuraavasti:

13 ja 21 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

5.

Laki

amatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan amatillisesta opettajankoulutuksesta 20 päivänä kesäkuuta 1996 annetun lain (452/1996) 13 § seuraavasti:

13 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

6.

Laki

opetushallituksesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetushallituksesta 25 päivänä tammikuuta 1991 annetun lain (182/1991) 3 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 1 §:n 2 momentti ja 3 §:n otsikko seuraavasti:

1 ja 3 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta 1999*.
(2 mom. kuten HE)

7.

Laki

teatteri- ja orkesterilain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 1 § seuraavasti:

1 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta 1999*.

8.

Laki

kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien kulttuuritoiminnasta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (728/1992) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta 1999*.

9.

Laki

museolain 1 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun museolain (729/1992) 1 a §, sellaisena kuin se on laissa 1166/1996, seuraavasti:

1 a §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

10.

Laki

nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun nuorisotyölain (235/1995) 7 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1165/1996, seuraavasti:

7 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

11.

Laki

työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 5 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta 3 päivänä elokuuta 1990 annetun lain (763/1990) 5 § ja 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

5 ja 12 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

12.

Laki

kansanterveyslain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 5 kohta laissa 746/1992 ja 6 kohta laissa 71/1991, seuraavasti:

14 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

13.

Laki

valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 2 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä *tammikuuta* 1999.

Helsingissä 9 päivänä kesäkuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj. Jukka Gustafsson /sd
jä. Tapio Karjalainen /sd
Ossi Korteniemi /kesk
Risto Kuisma /rem
Jaakko Laakso /vas
Reino Laine /vas
Markku Markkula /kok

Kalevi Olin /sd
Päivi Räsänen /skl
Säde Tahvanainen /sd
Hannu Takkula /kesk
Irja Tulonen /kok (osittain)
Anu Vehviläinen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r.